

Briuselis, 2013 05 08
COM(2013) 270 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

PAGAL SESV 25 STRAIPSNĮ

Pažanga siekiant veiksmingos ES pilietybės 2011–2013 m.

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

PAGAL SESV 25 STRAIPSNĮ

Pažanga siekiant veiksmingos ES pilietybės 2011–2013 m.

1. ĮVADAS

Pagal Europos piliečių metų (2013 m.) programą ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 25 straipsnį šioje ataskaitoje apžvelgiami pagrindiniai pokyčiai, įvykę ES pilietybės srityje **2011 m. sausio 1 d. – 2013 m. kovo 31 d.** Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai ataskaitoje taip pat atsižvelgiama į Europos piliečių iniciatyvą ir diskriminacijos dėl pilietybės draudimą¹.

Dėl diskriminacijos dėl kitų priežasčių (SESV 19 straipsnis) Komisija 2013 m. lapkričio mėn. paskelbs Rasinės lygybės direktyvos² ir Vienodo požiūrio užimtumo srityje direktyvos³ įgyvendinimo ataskaitą, kurioje bus nuosekliai nagrinėjamos diskriminacijos dėl rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ir seksualinės orientacijos priežastys. Komisija taip pat paskelbs Direktyvos dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo vyrų ir moterų vertinimo⁴ taikymo ataskaitą.

Lisabonos sutartimi teisiškai įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kurios V antraštinėje dalyje (39–46 straipsniuose) išdėstytos ES piliečių teisės. Į tris Pagrindinių teisių chartijos taikymo metines ataskaitas, parengtas 2011 m. kovo mėn.⁵, 2012 m. balandžio mėn.⁶ ir 2013 m. gegužės mėn.⁷, taip pat įtraukta informacija apie Sąjungos piliečių teisių srities pažangą.

2. ES PILIETYBĖS TEISIŲ SRITIES PLĖTOTĖ

2.1. Dabartinė ES pilietybės srities teismų praktikos plėtotė

Keliuose svarbiuose sprendimuose Europos Sąjungos Teisingumo Teismas sukonkretino savo nuolatinį tvirtinimą, kad „**Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas**“⁸.

Priimdamas sprendimą byloje *Zambrano*⁹ Teismas nutarė, kad SESV 20 straipsniu draudžiamos nacionalinės priemonės, kuriomis iš Sąjungos piliečių galėtų būti atimta galimybė veiksmingai naudotis pagrindinėmis teisėmis, kurios jiems priklauso kaip Sąjungos piliečiams. Šį kriterijų pritaikęs šioje konkrečioje byloje Teismas nusprendė, kad nelegaliam

¹ SESV 18 ir 24 straipsniai Lisabonos sutartimi įtraukti į SESV antrąją dalį „Nediskriminavimas ir Sąjungos pilietybė“.

² Direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės.

³ Direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus.

⁴ Direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo.

⁵ COM(2011) 160, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/annual_report_2010_lt.pdf.

⁶ COM(2012) 169, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter-brochure-report_en.pdf.

⁷ COM(2013) 271, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter_report_2012_en.pdf.

⁸ Žr., pvz., Bylą C-184/99, *Grzelczyk*.

⁹ Byla C-34/09, *Ruiz Zambrano*.

migrantui turi būti leista gyventi ir dirbti valstybėje narėje, kurios piliečiai yra jo mažamečiai išlaikomi vaikai. Teismas išaiškino, kad, atsisakius šiam tėvui suteikti minėtą teisę, iš minėtų vaikų būtų atimta teisė veiksmingai naudotis jų, kaip Sąjungos piliečių, pagrindinėmis teisėmis, nes jie būtų priversti išvykti iš Europos Sąjungos teritorijos. Teismas taip pat nurodė, kad šios nuostatos taikomos net tuo atveju, jeigu vaikai niekada neturėjo teisės laisvai judėti ES teritorijoje.

Kitoje byloje – *Dereci*¹⁰ – Teismas pabrėžė specifines ir išimtinės situacijas, kai galima taikyti šį kriterijų. Kriterijus taikomas tik susiklosčius tokiai situacijai, kai ES pilietis būtų priverstas apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos (ne tik iš valstybės narės, kurios pilietis jis yra, teritorijos). Be to, tai susiję su tokia situacija, kai teisės gyventi negalima nesuteikti trečiosios šalies piliečiui, kuris yra valstybės narės piliečio šeimos narys, nes priešingu atveju būtų paneigtas valstybės narės piliečio turimos Sąjungos pilietybės veiksmingumas. Tačiau Sąjungos piliečio pageidavimas gyventi kartu su šeimos nariu, kuris yra trečiosios šalies pilietis, nėra pakankamas pagrindas daryti prielaidą, kad Sąjungos pilietis būtų priverstas išvykti iš ES, jeigu šeimos nariui nebūtų suteikta teisė gyventi.

Teismas taip pat nurodė, kad nacionalinės valdžios institucijos ar teismai kiekvienu atveju turėtų vertinti, ar atsisakius suteikti teisę gyventi būtų pažeista teisė į šeimos gyvenimo apsaugą atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį, jeigu susiklosto tokios situacijos, kurioms taikoma Sąjungos teisė, ir į Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnį, jeigu Sąjungos teisė netaikoma.

Neseniai *O, S*¹¹ byloje Teismas patvirtino, kad *Zambrano* bylos sprendime nustatyti principai taikomi tik išskirtinėmis aplinkybėmis, tačiau nurodė, kad šie principai nėra taikomi tik toms situacijoms, kai yra biologinis ryšys, pabrėžiant, kad esminis veiksnys yra priklausomumo santykis (teisinis, finansinis ar emocinis).

2.2. ES pilietybės įgijimas ir netekimas

Kiekvienas valstybės narės pilietybę turintis asmuo pagal ES teisę yra Sąjungos pilietis. Būtent valstybės narės sprendžia, kas yra jų piliečiai, ir tinkamai atsižvelgusios į ES teisę nustato jų pilietybės įgijimo bei netekimo sąlygas¹².

Ataskaitiniu laikotarpiu Komisija atsakė maždaug į 62 individualias užklausas, 29 Europos Parlamento klausimus ir šešias peticijas dėl minėtų klausimų.

Komisija gavo Europos Parlamento narių klausimų dėl atveju, kai valstybės narės nutardavo pilietybę suteikti asmenų grupėms, pvz., etninių mažumų grupėms kitose šalyse arba tam tikrą pinigų sumą į vietos banką padėjusiems asmenims. Buvo klausiama, **ar valstybės narės gali savo nuožiūra nustatyti jų pilietybės įgijimo sąlygas**, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, kad naudojamosi savo kompetencija šiuo atžvilgiu valstybės narės „turi deramai atsižvelgti į ES teisę“.

Aiškindamas šią nuostatą *Rottmann* byloje¹³ Teismas neužginčijo valstybių narių išimtinės kompetencijos apibrėžti, kas gali tapti jų ir kartu Sąjungos piliečiu. Veikiau Teismas apribojo valstybių narių įgaliojimus neleisti Sąjungos piliečiams naudotis savo teisėmis, kurios suteikiamos atsižvelgiant į jų turimą Sąjungos pilietybės statusą. Visų pirma Teismas patvirtino, kad Sąjungos piliečių atveju valstybėms narėms įgyvendinant savo įgaliojimus

¹⁰ Byla C-256/11, *Dereci ir kiti*.

¹¹ Sąjungos bylos C-356/11 ir C 357/11, *O, S*.

¹² Žr. pvz., Bylą C-369/90, *Micheletti ir kiti*.

¹³ Byla C-135/08.

nustatyti pilietybės įgijimo ir netekimo taisyklės, *kai daromas poveikis Sąjungos teisės sistemos įtvirtintoms ir saugomoms pagrindinėms teisėms*, kaip yra sprendimo dėl pilietybės suteikimo natūralizacijos būdu akto panaikinimo atveju, taikoma teisminė kontrolė dėl atitikties Sąjungos teisei. Komisijos gautuose klausimuose aprašytos situacijos buvo susijusios su sprendimais *suteikti* valstybės narės pilietybę, kai poveikis Sąjungos teisės sistemos įtvirtintoms ir saugomoms pagrindinėms teisėms nebuvo daromas.

2.3. ES piliečių laisvas judėjimas ir gyvenimas (Direktyva 2004/38/EB)

2.3.1. *Direktyvos 2004/38/EB¹⁴ tinkamo perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo užtikrinimo priemonės*

ES piliečių teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje yra vienas iš trijų ES integracijos ramsčių.

Ataskaitiniu laikotarpiu Komisija rėmė **griežtą vykdymo užtikrinimo politiką**, kuria siekta garantuoti visišką ir veiksmingą direktyvos perkėlimą į visų valstybių narių nacionalinę teisę. Todėl, siekdamas užtikrinti atitiktį laisvo judėjimo taisyklėms, didžioji dauguma valstybių narių pakeitė savo įstatymus ar įsipareigojo juos pakeisti. Komisija atidžiai stebi, ar vykdomi šie įsipareigojimai, ir bendradarbiauja su atitinkamomis valstybėmis narėmis, kad išspręstų likusius klausimus.

2011 m. Komisija ėmėsi veiksmų prieš dvylika valstybių narių¹⁵. 2012 m. ir 2013 m. pradžioje Komisija pateikė pagrįstas nuomones dėl septynių atvejų iš dvylikos¹⁶. Po jų kol kas penkios valstybės narės iš dalies pakeitė savo teisės aktus ar įsipareigojo juos pakeisti¹⁷. Pradėjus pažeidimo tyrimo procedūrą pagrindiniai iškelti klausimai buvo susiję su **Sąjungos piliečių šeimos narių teisėmis įvažiuoti ir apsigyventi**, įskaitant tos pačios lyties sutuoktinius ar partnerius¹⁸, su vizų ir leidimo gyventi kortelių išdavimo ne ES šalių šeimos nariams sąlygomis ir su nuo ES piliečių išsiuntimo apsaugančiomis procedūrinėmis garantijomis.

Interneto portale „Jūsų Europa“¹⁹ ES piliečiai supažindinami su jų teisėmis. Specialiame skyriuje išdėstytos laisvo judėjimo teisės. Komisija taip pat skelbia ES piliečiams skirtą vadovą apie laisvo judėjimo ir gyvenimo Europoje teisę atnaujintą versiją²⁰.

2.3.2. *Nagrinėtos užklausos ir skundai*

Ataskaitiniu laikotarpiu Komisijai įteiktos 1 566 individualios užklausos dėl laisvo judėjimo ir gyvenimo, iš kurių 581 užregistruota kaip oficialūs skundai. Komisija taip pat atsakė į 147 Europos Parlamento narių klausimus ir 137 peticijas.

2011 m. „Europe Direct“ informacijos centrams įteikta 2 413 užklausų, o 2012 m. – 3 787 užklausos dėl laisvo judėjimo (3,9 proc. visų „Europe Direct“ informacijos centrų užklausų per metus).

Su laisvu judėjimu ir gyvenimu susiję klausimai priskiriami vienai iš trijų sričių, dėl kurių pateikiama daugiausia užklausų Vidaus rinkos problemų sprendimo tinklui (toliau – SOLVIT)

¹⁴ OL L 158, p. 77.

¹⁵ AT, BE, DE, CY, CZ, ES, IT, LT, MT, PL, SE, UK (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-981_lt.htm).

¹⁶ CZ, LT (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-75_lt.htm), UK (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-417_en.htm?locale=en) AT, DE, SE (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-646_en.htm?locale=en) ir BE (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-122_lt.htm).

¹⁷ MT iš dalies pakeitė savo teisės aktus. ES, IT, PL ir SE įsipareigojo juos pakeisti iki 2013 m. pavasario.

¹⁸ Dar žr. Pagrindinių teisių chartijos taikymo ataskaitą, COM(2013) 271.

¹⁹ <http://ec.europa.eu/youreurope/index.htm>.

²⁰ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/guide_free_movement_en.pdf.

(922 užklauso) ir su kuriomis susiję daugiausia atvejų (ataskaitiniu laikotarpiu SOLVIT išnagrinėjo ir užbaigė 481 atvejį, iš jų 88 proc. buvo išspręsti).

2.3.3. *Nagrinėtų klausimų pavyzdžiai*

Nacionalinės valdžios institucijos turi teisę iš savo teritorijos ES piliečius išsiųsti tik laikydamosi ES teise nustatytą tam tikrų griežtų esminių ir procedūrinių garantijų. Siekiant ES piliečiams užtikrinti teisinį tikrumą būtina, kad šios garantijos būtų iki galo ir teisingai perkeltos į visų valstybių narių nacionalinę teisę.

2010 m. Prancūzijos valdžios institucijos paskelbė išsiuntimo nurodymus ir nurodymus išvykti iš Prancūzijos teritorijos savavališkai įsteigtų stovyklų gyventojams, daugiausia Rumunijos ir Bulgarijos **romams**. Komisija surengė diskusijas su Prancūzijos valdžios institucijomis, po kurių į Prancūzijos teisės aktus buvo perkeltos visos ES teisėje nustatytos garantijos. Naujieji teisės aktai įsigaliojo 2011 m. birželio mėn.

Danija priėmė 2011 m. liepos mėn. įsigaliojusias naujas išsiuntimo taisykles, kurios taip pat taikytos ES piliečiams ir dėl kurių pareikštas didelis susirūpinimas, ar jos atitinka ES laisvo judėjimo taisykles. Komisijai ėmusių veiksmų ir pasitarus su Danijos Vyriausybe, 2012 m. birželio mėn. iš dalies pakeistas **Užsieniečių įstatymas**.

Šie pavyzdžiai patvirtina, kad bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis gali būti veiksminga klausimų sprendimo priemonė siekiant užtikrinti ES piliečių interesus.

Kitas Komisijos veiksmų siekiant užtikrinti ES piliečių teises nebūti diskriminuojamiems ir pašalinti laisvo judėjimo kliūtis pavyzdys yra su **užsieniečių dvigubų pavardžių registracija** susiję atvejai. 2010 m. Komisijai ėmusių veiksmų, 2012 m. Švedija iš dalies pakeitė savo teisės aktus ir suteikė teisę Švedijos piliečiams registruoti dvigubas užsienietiškas pavardes. Be to, Komisija padavė į teismą Belgiją, kad minėta teisė būtų suteikta Belgijoje gimusiems vaikams, kurių vienas iš tėvų yra Belgijos pilietis, o kitas – kitos valstybės narės pilietis.

2.3.4. *Ateities prioritetai*

Atlikusi veiksmus dėl perkėlimo į nacionalinę teisę užtikrinimo, Komisija **sutelks dėmesį į ES laisvo judėjimo taisyklių taikymą vietoje**. Komisija atlieka du tyrimus dėl Direktyvos 2004/38/EB taikymo. 2012 m. pabaigoje pradėtame pirmajame tyrime nagrinėjama, kokią poveikį laisvo judėjimo ir gyvenimo teisei turi su teise gyventi patvirtinančių dokumentų išdavimu susiję formalumai ir procedūros. 2013 m. pradžioje pradėtame antrajame tyrime vertinama ES piliečių judumo padėtis ir jo poveikis vietos lygiu.

Kaip paskelbta 2013 m. ES pilietybės ataskaitoje, gauti rezultatai bus naudojami imantis kitų veiksmų, pvz., mažinant formalumus ES piliečiams ir skatinant veiksmingai administruoti laisvo judėjimo atvejus vietos lygiu.

Be to, laisvo judėjimo ES taisyklių visiškas įgyvendinimas tebėra Komisijos prioritetas. Šių taisyklių taikymo ataskaita bus parengta užbaigus šiuos vykdymo užtikrinimo veiksmus ir atlikus vėlesnį bendrą laisvo judėjimo politikos poveikio vertinimą.

Komisija nesiliauja valstybės nares raginusi dalytis informacija ir gerąja patirtimi, be kita ko, dėl kovos su piktnaudžiavimu ir klastojimo atvejais, susijusiais su laisvu judėjimu.

2.4. **Rinkimų teisės**

ES piliečiai, gyvenantys ne toje valstybėje narėje, kurios pilietybę jie turi, turi teisę dalyvauti savivaldos rinkimuose (jie gali balsuoti ir būti kandidatais) ir Europos Parlamento rinkimuose toje šalyje tomis pačiomis sąlygomis kaip ir jos piliečiai.

Ataskaitiniu laikotarpiu Komisija atsakė į maždaug 100 individualių užklausų, 50 Europos Parlamento klausimų ir 9 peticijas dėl ES piliečių rinkimų teisių.

Penkiais atvejais Komisija su valstybėmis narėmis tarėsi dėl Direktyvos 94/80/EB (ES piliečių teisė dalyvauti savivaldos rinkimuose) perkėlimo į nacionalinę teisę klausimų ir dešimčia atvejų – dėl Direktyvos 93/109/EB (ES piliečių teisė dalyvauti Europos rinkimuose) perkėlimo į nacionalinę teisę klausimų. Po to valstybės narės iš dalies pakeitė savo teisės aktus arba paskelbė apie keitimus juos pakeisti, kad jie atitiktų ES teisę²¹. Komisija baigia rengti vertinimą ir atidžiai stebės, ar valstybės narės vykdo savo įsipareigojimus ir ar nacionaliniai įstatymai atitinka visus reikalavimus.

Be to, Komisija kreipėsi į vienuolika valstybių narių, kurios neleido jų pilietybės neturintiems ES piliečiams steigti politinių partijų ar tapti politinių partijų nariais, nes tokie valstybių narių veiksmai prieštarauja SESV 22 straipsniui. Dviem atvejais padėtis buvo patikslinta, vienu atveju priimti ES teisę atitinkantys nacionaliniai teisės aktai, dar kitu atveju pranešta apie dalinius pakeitimus. Prieš kitas septynias valstybes nares²² imtasi veiksmų.

2012 m. kovo 9 d. paskelbtoje Savivaldos rinkimų ataskaitoje²³ Komisija įvertino, kaip ES piliečių rinkimų teisės įgyvendinamos vietos lygiu, ir pasiūlė, kad valstybės narės priimtų tikslingas priemones, kuriomis būtų skatinamas piliečių dalyvavimas ir aktyvumas rinkimuose.

Siekdama plėsti Europos rinkimų europinį mastą 2013 m. kovo 12 d. Komisija paskelbė **komunikatą** *Pasirengimas 2014 m. Europos Parlamento rinkimams. Tolesnis demokratiškumo ir sklandumo didinimas ir Rekomendaciją, kaip Europos Parlamento rinkimus padaryti dar demokratiškesnius ir sklandesnius*. Taikant rekomendaciją bus ne tik didinamas veiksmingumas ir mažinama administracinė našta, bet ir pagerintas nuo dvigubo balsavimo saugančio mechanizmo veikimas, kaip numatyta Direktyvoje 93/109/EB.

2012 m. gruodžio 20 d. Taryba priėmė **Direktyvą 2013/1/ES**²⁴, kuria padidinamos ES piliečių galimybės tapti kandidatais 2014 m. Europos Parlamento rinkimuose, nes jie teprivalės pateikti tapatybės dokumentą ir pareiškimą, kuriuo patvirtinama, kad jie atitinka tinkamumo sąlygas.

Galiausiai, kaip nurodyta 2010 m. ES pilietybės ataskaitoje, Komisija pradėjo diskusiją su tomis valstybėmis narėmis, kurios savo piliečiams nesuteikia teisės dalyvauti nacionaliniuose rinkimuose, jeigu pasinaudoję laisvo judėjimo ir gyvenimo teisėmis šie piliečiai išvyksta iš savo kilmės šalies (rinkimų teisės atšaukimas). Pasibaigus nuosekliai diskusijai dėl ES pilietybės, surengtai 2013 m. vasario 19 d. bendro posėdžio su Europos Parlamentu metu, Komisija 2013 m. ES pilietybės ataskaitoje pateikia konkrečius veiksmus.

2.5. Konsulinė apsauga

ES piliečiai, keliaujantys į ne ES šalį ar gyvenantys ne ES šalyje, kurioje valstybei narei neatstovaujama, turi teisę į bet kurios valstybės narės diplomatinę ir konsulinių institucijų apsaugą tomis pačiomis sąlygomis kaip tos valstybės piliečiai.

²¹ CY, PL ir RO priėmė naujus teisės aktus; CZ, SI ir SK paskelbė savo teisės aktus iš dalies pakeisiančios iki 2014 m. Europos Parlamento rinkimų. EE ir LV pateikė tinkamus paaiškinimus, o BG, HU, LT ir MT neseniai priėmė teisės aktus, kurie šiuo metu nagrinėjami.

²² CZ, ES, GR, LT, LV, PL ir SK.

²³ Direktyvos 94/80/EB, nustatančios išsamias priemones Sąjungos piliečiams, gyvenantiems valstybėje narėje ir nesantiems jos piliečiais, naudotis balsavimo teise ir būti kandidatais per vietos savivaldos rinkimus, taikymo ataskaita, COM(2012) 99.

²⁴ Tarybos direktyva 2013/1/ES, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 93/109/EB nuostatos dėl išsamių priemonių Sąjungos piliečiams, gyvenantiems valstybėje narėje ir nesantiems šios valstybės piliečiais, naudotis teise būti kandidatais per Europos Parlamento rinkimus (OL L 26, p. 28).

2011 m. kovo 23 d. Komisija pateikė 2010 m. ES pilietybės ataskaitą papildantį komunikatą *ES piliečių konsulinė apsauga trečiojoje šalyje. Dabartinė padėtis ir ateities perspektyvos*²⁵ ir atvėrė specialią svetainę²⁶.

2011 m. gruodžio 14 d. Komisija pateikė **Direktyvos dėl ES piliečių konsulinės apsaugos užsienyje** pasiūlymą, kuriuo siekiama nustatyti valstybių narių konsulinių institucijų bendradarbiavimo ir jų veiklos koordinavimo aiškias ir privalomas taisykles, siekiant užtikrinti, kad neatstovaujamiems ES piliečiams trečiojoje šalyje būtų garantuojama nediskriminacinė kitų valstybių narių diplomatinių ir konsulinių atstovybių apsauga.

2.6. Teisė pateikti peticiją Europos Parlamentui

ES piliečiai turi teisę Europos Parlamentui pateikti peticiją Sąjungos klausimais, kurie jiems daro tiesioginį poveikį. 2012 m. Europos Parlamento Peticijų komitetui pateiktos 1 964 peticijos, 2011 m. jų pateikta 2 091, o 2010 m. – 1 746.

Iš visų 2012 m. sausio – rugsėjo mėn. įregistruotų 1 400 peticijų 1 010 pripažintos priimtiniomis, palyginti su 998 peticijomis 2011 m. (71 proc.) ir 989 peticijomis 2010 m. (60 proc.). Priimtinos peticijos perduotos institucijai ar įstaigai arba tiesiogiai atsakyta peticijos pateikėjui.

Kaip ir ankstesniais metais, 2012 m. daugiausia peticijų pateikta dėl pagrindinių teisių ir teisingumo, aplinkos ir vidaus rinkos klausimų.

2.7. Teisė pateikti skundą Europos ombudsmenui

ES piliečiai turi teisę pateikti skundą Europos ombudsmenui dėl netinkamų ES institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų administravimo veiksmų, išskyrus Teisingumo Teismo vykdomas teismo funkcijas.

Ataskaitiniu laikotarpiu ombudsmenas per metus užregistruodavo apie 2 500 skundų. Ombudsmeno kompetencijai nepriklausančių skundų skaičius sumažėjo nuo 1 983 2010 m. ir 1 864 2011 m. iki 1 720 2012 m. Skundų skaičius daugiausia sumažėjo pradėjus naudoti interaktyvų ombudsmeno vadovą, kuriuo skundų pateikėjai būdavo nukreipiami į kompetentingą instituciją. 2012 m. 19 281 pilietis pasinaudojo vadovu, kad gautų patarimą.

Skundais pagrįstų nagrinėjamų užklausų skaičius padidėjo nuo 323 2010 m. iki 450 2012 m. Jų daugėjo todėl, kad ombudsmenas sugebėdavo padėti galimiems skundų pateikėjams.

Užklausos dažniausiai susijusios su nepakankamu ES administravimo skaidrumu. 2012 m. 21,5 proc. atvejų buvo susiję su skaidrumu, palyginti su 33 proc. 2010 m. ir 25 proc. 2011 m. Iš visų 2012 m. išspręstų užklausų 20 proc. (80) atvejų ombudsmenas sugebėjo užtikrinti teigiamą rezultatą.

2.8. Europos piliečių iniciatyva

Pagal Europos piliečių iniciatyvos nuostatas vienam milijonui piliečių suteikiama galimybė raginti Komisiją siūlyti tų sričių, kuriose jai suteikti tokie įgaliojimai, teisės aktus.

Tokių iniciatyvų taisyklės ir procedūros nustatytos nuo 2012 m. balandžio 1 d. taikomame **Reglamente (ES) Nr. 211/2011**.

2012 m. balandžio mėn. – 2013 m. vasario mėn. Komisija gavo 27 prašymus užregistruoti siūlomas iniciatyvas. Iškeltų klausimų sritis – nuo besąlygiškų pagrindinių pajamų ir visiems prieinamo kokybiško išsilavinimo iki žiniasklaidos pluralizmo ir balsavimo teisių. Pirmajai

²⁵ COM(2011) 149.

²⁶ <http://ec.europa.eu/consularprotection>.

iniciatyvai, jos rengėjų teigimu, buvo surinktas būtinas pritarimo pareiškimų skaičius²⁷, bet Komisijai ji dar oficialiai nepateikta.

2011 m. Komisija įsteigė valstybių narių specialistų grupę, kad būtų keičiamasi nuomonėmis, praktine patirtimi ir gerąja patirtimi, kokių veiksmų vykdant piliečių iniciatyvos procedūrą turi imtis valstybės narės.

2.9. Teise laisvai judėti ir gyventi pasinaudojusių ES piliečių statistiniai duomenys

2012 m. sausio 1 d. apie 13,6 mln. ES piliečių gyveno (ne trumpiau negu 12 mėnesių) valstybėje narėje, kurios pilietybės neturėjo. Tačiau yra kur kas daugiau ES piliečių, besinaudojančių teise laisvai judėti ir gyventi. 2011 m. ES įvyko daugiau kaip 180 mln. kelionių asmeniniais tikslais ir beveik 30 mln. – verslo tikslais.

3. SU NEDISKRIMINAVIMO DĖL PILIETYBĖS PRINCIPU SUSIJĘ POKYČIAI

SESV 18 straipsnyje ir Pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnio 2 dalyje draudžiama diskriminacija dėl pilietybės atsižvelgiant į sutarčių taikymo sritį ir nepažeidžiant jose išdėstytų specialių nuostatų.

Šis principas galioja bet kokiam klausimui, patenkančiam į ES teisės materialinę taikymo sritį, todėl šio principo taikymo užtikrinimas yra esminė Komisijos veiklos dalis siekiant garantuoti tinkamą ES teisės taikymą įvairiose politikos srityse, kaip patvirtinama toliau pateiktais su ataskaitiniu laikotarpiu susijusiais keliais galimais pavyzdžiais.

Prieš šešias valstybes nares (Austriją, Belgiją, Prancūziją, Vokietiją, Graikiją ir Liuksemburgą) pradėtais veiksmais Komisija užginčijo nacionalines nuostatas, kurias taikant **galimybė verstis notaro profesija** užtikrinama tik atitinkamų valstybių narių piliečiams. 2011 m. gegužės 24 d. sprendime Teisingumo Teismas pripažino, kad šiomis nuostatomis buvo diskriminuojama dėl pilietybės, todėl jas taikant pažeidžiama Sutartis²⁸.

Kitu atveju 2011 m. Komisija ėmėsi vykdymo užtikrinimo veiksmų ir padavė į teismą Austriją dėl nacionalinių taisyklių, kurias taikant **važiavimo viešuoju transportu lengvatos** taikomos tik studentams, kurių tėvai Austrijoje gauna pašalpas šeimai. 2012 m. spalio 4 d. sprendimu Teismas pritarė Komisijos pozicijai, patvirtindamas principą, kad bet kurioje ES valstybėje narėje besimokantys ES studentai turi tokią pačią teisę gauti kai kurias išmokas kaip ir vietos studentai²⁹.

2012 m. Komisija ėmėsi veiksmų dėl klausimų, iškilusių Maltoje gyvenantiems ir jos pilietybės neturintiems ES piliečiams, kai jiems tekdavo išsirūpinti **mažesnę į kainą už vandenį ir elektros energiją** tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos Maltos piliečiams.

Komisija taip pat ėmėsi tikslinių politikos veiksmų tose srityse, kuriose buvo nustatyti konkretūs su diskriminacija dėl pilietybės susiję klausimai.

Siekdamos nurodyti keliose valstybėse narėse galiojančius abejonių keliančius apribojimus dėl pilietybės, kai siekiama vykdyti sporto veiklą ir (arba) dalyvauti sporto varžybose, suinteresuotosios šalys pateikė skundų ir kreipimųsi dėl teisinio aiškumo. Siekdama spręsti šiuos klausimus 2011 m. sausio mėn. Komisija priėmė **Komunikatą**³⁰ dėl Europos dimensijos

²⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-107_lt.htm.

²⁸ Bylos C-53/08, C-47/08, C-50/08, C-54/08, C-61/08 ir C-51/08.

²⁹ Byla C-75/11.

³⁰ SEC(2011) 66/2.

plėtos sporte, kuriame nustatytos gairės valstybėms narėms, kaip organizuoti veiklą, kad nebūtų diskriminuojama dėl pilietybės **vykdant sporto veiklą ir (arba) dalyvaujant sporto varžybose**.

2011 m. gruodžio mėn. Komisija valstybėms narėms pateikė vadovą, kaip užtikrinti, kad taikant **tarptautinio paveldėto turto mokesčio** taisykles nebūtų diskriminuojama dėl pilietybės³¹. Po to atliktas horizontalusis vykdymo užtikrinimo tyrimas, skirtas nacionalinėms paveldėto turto mokesčio taisyklėms, kurios prieštaravo ES sutartims.

2012 m. pabaigoje Komisija pradėjo tyrimą, siekdama atlikti išsamų nacionalinių tiesioginių mokesčių teisės aktų vertinimą, kad nuspręstų, ar jais sukuriama nepalankios sąlygos darbuotojams ir į kitą valstybę narę persikeliantiems asmenims. Šia iniciatyva tęsiama ankstesnė, 2010 m. pradėta iniciatyva, kuria nagrinėjami valstybių narių tiesioginių mokesčių teisės aktai siekiant užtikrinti, kad jais nebūtų diskriminuojami pasienio darbuotojai. Tuo remdamasi Komisija imasi reikiamų veiksmų ir laikysis to paties požiūrio vykdydama pirmiau minėtą 2012 m. tyrimą.

2012 m. gegužės mėn. Komisija valstybėms narėms paskelbė gaires³² dėl nediskriminacinių **vinječių sistemų, taikomų keleiviniams automobiliams ir motociklams**.

Siekdama užtikrinti veiksmingesnę Paslaugų direktyvos (Direktyva 2006/123/EB) įgyvendinimą ir taip skatinti plėtrą, 2012 m. birželio mėn. Komisija paskelbė³³ apie priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad **paslaugų gavėjų** nediskriminavimo dėl pilietybės principas būtų tinkamai įgyvendinamas, be to, valstybėms narėms pateikė specialų šio principo taikymo vadovą³⁴.

Pripažindama, kad **galimybė naudotis mokėjimo sąskaitomis ir kitomis bankų paslaugomis** neatskiriama nuo piliečių galimybių dalyvauti ekonominiame ir socialiniame gyvenime, Komisija, kaip paskelbta 2012 m. spalio mėn. [II bendrosios rinkos akte](#)³⁵, kartu su šia ataskaita tą pačią dieną priima iniciatyvą, kuria, be kita ko, siekiama pašalinti su tokiais sąskaitomis ir bankų paslaugomis susijusią diskriminaciją dėl pilietybės³⁶.

2012 m. pabaigoje Komisija pradėjo tyrimą³⁷, siekdama nustatyti, kaip nediskriminavimo dėl pilietybės principas diegiamas į nacionalinę teisę **užtikrinant galimybę siekti aukštojo mokslo, įskaitant finansinę paramą**.

Galiausiai 2013 m. balandžio 26 d. Komisija pateikė **Direktyvos**, kuria lengvinamas veiksmingas naudojimas laisvo darbuotojų judėjimo ES teise³⁸, pasiūlymą, kuriuo, be kita ko, siekiama užkirsti kelią **ES mobiliųjų darbuotojų** diskriminacijai dėl pilietybės.

---

³¹ COM(2011) 864.

³² COM(2012) 199.

³³ COM(2012) 261.

³⁴ SWD(2012) 146.

³⁵ COM(2012) 573.

³⁶ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl mokesčių, susijusių su mokėjimo sąskaitomis, palyginamumo, mokėjimo sąskaitos perkėlimo ir galimybės naudotis būtiniausios savybes turinčiomis mokėjimo sąskaitomis pasiūlymas, COM(2013) 266.

³⁷ „ES piliečių ir jų šeimos narių laisvo judėjimo ES taisyklių ir jų praktinio taikymo vertinimas“.

³⁸ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis, pasiūlymas, COM(2013) 236.

4. IŠVADA

Šioje ataskaitoje nurodomi pagrindiniai pokyčiai ir veiksmai, kurių nuo 2011 m. ES lygiu buvo imtasi dėl ES pilietybės. Ji papildo 2013 m. ES pilietybės ataskaitą ir pateikiama kartu su ja.